

حسابرسی مستقل و بازرس قانونی در نظم حقوقی کنونی

سید محمد علوی

حسابدار رسمی

استانداردها را رعایت کرده است، مگر این که در انجام کار، تمام استانداردهای مرتبط با آن را به طور کامل اجرا کرده باشد. در بخش "مسئولیت حسابرس" مندرج در گزارش حسابرسی، حسابرس تأکید می‌کند که حسابرسی انجام شده طبق استانداردهای حسابرسی و الزامات آیین رفتار حرفه‌ای صورت گرفته و کنترل‌های داخلی نیز، ارزیابی شده است. استانداردهای لازم‌الاجرا، مربوط به حسابرسی اطلاعات مالی تاریخی مشتمل بر: (۱) کنترل کیفیت در مؤسسات ارایه کننده خدمات حسابرسی، سایر خدمات اطمینان بخشی و خدمات مرتبط (۱۳۸۹)؛ (۲۰۰) هدف و اصول کلی حسابرسی صورت‌های مالی (۱۳۹۱)؛ (۲۱۰) قرارداد حسابرسی (۱۳۷۸)؛ (۲۲۰) کنترل کیفیت حسابرسی اطلاعات مالی تاریخی (۱۳۸۶)؛ (۲۳۰) مستندسازی (۱۳۸۶)؛ (۲۴۰) مسئولیت حسابرس

حسابرسی صورت‌های مالی باید بر مبنای الزامات استانداردهای حرفه‌ای، قانونی و مقرراتی صورت گیرد. استانداردهای حسابرسی، الزامات آیین رفتار حرفه‌ای و قوانین و مقررات مربوط، حاکم و ناظر بر تکالیف و مسئولیت‌های حسابداران رسمی در ارایه خدمات حسابرسی صورت‌های مالی است. در مقاله‌ی حاضر این استانداردها، الزامات آیین رفتار و قوانین و مقررات به منظور دسترسی حسابداران رسمی به طور کامل ارائه شده است.

از استانداردهای حسابرسی لازم‌الاجرا از ۱۳۷۸/۱/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی (موضوع بند ۷ ماده ۷ قانون اساسنامه سازمان حسابرسی)

استانداردهای حسابرسی باید در حسابرسی صورت‌های مالی به کار گرفته شود. حسابرس نباید اظهار کند که این

جامعه حسابداران رسمی ایران

آیین رفتار حرفه‌ای زیربنا و اساس حرفه حسابداری و حسابرسی را تشکیل می‌دهد. حفظ اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی تا زمانی میسر است که حسابداران رسمی خدمات خود را در سطحی ارائه کنند که شایسته اعتماد جامعه باشند. از این رو، خدمات حسابداران رسمی باید در بالاترین سطح ممکن و با رعایت اصول بنیادین آن مشتمل بر درستکاری، بی‌طرفی، رازداری، رفتار حرفه‌ای، حفظ صلاحیت حرفه‌ای و با اعمال مراقبت حرفه‌ای و با بکارگیری اصول و ضوابط حرفه‌ای مربوط صورت گیرد.

ضوابط لازم‌الرعایه در زمینه ارائه خدمات حرفه‌ای توسط حسابداران رسمی شاغل مشتمل بر: (۱۶) استقلال [عدم رابطه‌ی مالی، شغلی، شخصی و خانوادگی با صاحب‌کار، عدم ارائه همزمان حسابرسی با سایر خدمات تخصصی و حرفه‌ای؛ عدم کسب بیش از ۲۵ درصد درآمدهای مستمر سالیانه از یک صاحب‌کار یا گروه صاحب‌کار خاص برای مدت بیش از دو سال، لزوم تعویض مسئول کار بعد از سه سال و شریک مسئول بعد از ۵ سال در هر کار حسابرسی مستمر، فقدان دعاوی حقوقی مطرح با صاحب‌کار، عدم خرید کالا و یا دریافت خدمات با شرایط ویژه و عدم پذیرش هدایا و پذیرایی غیر متعارف، خودداری از فعالیت‌های ناسازگار با حرفه

و خودداری از تعیین حق‌الزحمه مشروط به حصول نتایج خاص]، (۱۷) صلاحیت حرفه‌ای [خودداری از پذیرش خدماتی که فاقد صلاحیت لازم برای انجام آن است]؛ (۱۸) حق‌الزحمه [تعیین حق‌الزحمه بر پایه اصول و ضوابط مربوط و متناسب ارزش خدمات حرفه‌ای و تنظیم قرارداد انجام خدمات در ابتدای کار]؛ (۱۹) فعالیت‌های ناسازگار با حرفه حسابدار رسمی شاغل [عدم انجام فعالیت‌هایی که به حسن شهرت لطمه می‌زند]؛ (۲۰) ارتباط با سایر حسابداران رسمی [مکتبه و اخذ نامه دلائل حرفه‌ای در حسابرسی نخستین]؛ (۲۱) استخدام کارکنان شاغل نزد حسابدار رسمی و مؤسسات حسابرسی دیگر [پس از قطع ارتباط کامل و دریافت گواهی سابقه کار]؛ (۲۲) ارائه گزارش خدمات حرفه‌ای [اظهارنظر

در ارتباط با تقلب و اشتباه، در حسابرسی صورت‌های مالی (۱۳۸۴)؛ (۲۵۰) ارزیابی رعایت قوانین و مقررات در حسابرسی صورت‌های مالی (۱۳۷۸)؛ (۳۰۰) برنامه‌ریزی حسابرسی صورت‌های مالی (۱۳۹۱)؛ (۳۱۵) شناخت واحد مورد رسیدگی و محیط آن و برآورد خطرهای تحریف با اهمیت (۱۳۸۶)؛ (۳۲۰) اهمیت در برنامه‌ریزی و اجرای عملیات حسابرسی (۱۳۹۱)؛ (۳۳۰) روش‌های حسابرسی در برخورد با خطرهای برآوردی (۱۳۸۶)؛ (۴۵۰) ارزیابی تحریف‌های شناسایی شده در حسابرسی (۱۳۸۸)؛ (۵۰۰) شواهد حسابرسی (۱۳۸۴)؛ (۵۰۱) شواهد حسابرسی - اقلام خاص (۱۳۸۴)؛ (۵۰۵) تأییدخواهی برون سازمانی (۱۳۹۲)؛ (۵۱۰) حسابرسی نخستین - مانده‌های اول دوره (۱۳۷۸)؛ (۵۲۰) روش‌های تحلیلی (۱۳۷۸)؛ (۵۳۰) نمونه‌گیری در حسابرسی و سایر روش‌های انتخاب اقلام برای آزمون (۱۳۸۳)؛ (۵۴۰) حسابرسی برآوردهای حسابداری (۱۳۹۲)؛ (۵۵۰) اشخاص وابسته (۱۳۸۹)؛ (۵۶۰) رویدادهای پس از تاریخ ترازنامه (۱۳۷۸)؛ (۵۷۰) تداوم فعالیت (۱۳۸۳)؛ (۵۸۰) تأییدیه مدیران (۱۳۷۸)؛ (۶۰۰) ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی گروه (۱۳۸۹)؛ (۶۱۰) ارزیابی کار واحد حسابرسی داخلی (۱۳۷۸)؛ (۶۲۰) استفاده از نتایج کار کارشناسان (۱۳۷۸)؛ (۷۰۰) گزارش‌گری نسبت به صورت‌های مالی (۱۳۸۹)؛ (۷۰۵) اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل (۱۳۸۹)؛ (۷۰۶) بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایر بندهای توضیحی در گزارش حسابرس مستقل (۱۳۸۹)؛ (۷۱۰) اطلاعات مقایسه‌ای (۱۳۸۴)؛ (۷۲۰) سایر اطلاعات مندرج در گزارش‌های حاوی صورت‌های مالی حسابرسی شده (۱۳۸۴)؛ (۸۰۰) گزارش حسابرس در حسابرسی موارد خاص (۱۳۹۰)؛ (۸۰۵) ملاحظات خاص در حسابرسی یک صورت‌های مالی یا اجزای یک صورت‌های مالی (۱۳۹۰)؛ (۱۰۰۵) حسابرسی واحدهای اقتصادی کوچک (۱۳۷۸)؛ (۱۰۰۷) ارتباطات با مدیریت (۱۳۷۸)، می‌باشد.

از آیین رفتار حرفه‌ای اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران مصوب ۱۳۸۲/۱۱/۲۸ (موضوع بند ۳ ماده ۸ اساسنامه

نسبت به صورت‌های مالی تنها با رسیدگی شرکای مؤسسه؛ (۲۳) آگهی و تبلیغات [تنها در مورد انتصابات، تغییرات، استخدام، ارایه رزومه، انتشار کتب، مقاله، سخنرانی، میزگرد به صورت واقع‌بینانه و شایسته] می‌باشد.

ضمانت اجرای احکام آیین رفتار حرفه‌ای در فصل پنجم اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران تعیین شده است. تصور در رعایت آیین رفتار حرفه‌ای یا عدم توانایی در توجیه منطقی انحراف از آن تخلف حرفه‌ای تلقی و اقدامات انضباطی را به همراه دارد. تنبیه‌های شش‌گانه مندرج در ماده (۳۶) اساسنامه جامعه مشتمل بر (۱) اخطار بدون درج در پرونده (۲) توبیخ با درج در پرونده (۳) ممنوعیت انعقاد هرگونه قرارداد خدمات حرفه‌ای در دوره معین (۴) تعلیق عضویت تا یک سال (۵) تعلیق عضویت از یک تا پنج سال (۶) لغو عنوان حسابدار رسمی، می‌باشد.

کنندگان می‌توانند دعوت مجمع را از بازرس یا بازرسان شرکت خواستار شوند و بازرس یا بازرسان مکلف خواهند بود که با رعایت تشریفات مقرر مجمع مورد تقاضا را حداکثر تا ده روز دعوت نمایند و گرنه آن گونه صاحبان سهام حق خواهند داشت مستقیماً به دعوت مجمع اقدام کنند به شرط آنکه کلیه تشریفات راجع به دعوت مجمع را رعایت نموده و در آگهی دعوت به عدم اجابت درخواست خود توسط هیئت مدیره و بازرسان تصریح نمایند.

ماده ۱۱۳: در مورد ماده ۱۱۲ هرگاه هیئت مدیره حسب مورد از دعوت مجمع عمومی برای انتخاب مدیری که سمت او بلا متصدی مانده خودداری کند هر ذینفع حق دارد از بازرس یا بازرسان شرکت بخواهد که به دعوت مجمع عمومی عادی جهت تکمیل عده مدیران با رعایت تشریفات لازم اقدام کنند و بازرس یا بازرسان مکلف به انجام چنین درخواستی می‌باشند.

ماده ۱۱۷: بازرس یا بازرسان شرکت مکلفند هرگونه تخلفی از مقررات قانونی و اساسنامه شرکت در مورد سهام وثیقه مشاهده کنند به مجمع عمومی عادی گزارش دهند.

ماده ۱۲۹: اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل شرکت و همچنین مؤسسات و شرکت‌هایی که اعضای هیئت مدیره و یا مدیرعامل شرکت شریک یا عضو هیئت مدیره یا مدیرعامل آنها باشند نمی‌توانند بدون اجازه هیئت مدیره در معاملاتی که با

شرکت یا به حساب شرکت می‌شود به طور مستقیم یا غیر مستقیم طرف معامله واقع و یا سهم شوند و در صورت اجازه نیز هیئت مدیره مکلف است بازرس شرکت را از معامله‌ای که اجازه آن داده شده بلافاصله مطلع نماید و گزارش آن را به اولین مجمع عمومی عادی صاحبان سهام بدهد و بازرس نیز مکلف است ضمن گزارش خاصی حاوی جزئیات معامله نظر خود را درباره چنین معامله‌ای به همان مجمع تقدیم کند. عضو هیئت مدیره یا مدیرعامل ذینفع در معامله در جلسه هیئت مدیره و نیز در مجمع عمومی عادی هنگام اخذ تصمیم نسبت به معامله مذکور حق رأی نخواهد داشت.

ماده ۱۴۷: اشخاص زیر نمی‌توانند به سمت بازرسی شرکت سهامی انتخاب شوند:

از قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۳/۱ و اصلاحیه مورخ ۱۳۴۷/۱۲/۲۴

ماده ۱۷: مجمع عمومی مؤسس با رعایت مقررات این قانون تشکیل می‌شود و پس از رسیدگی احراز پذیرهنویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم و شور درباره اساسنامه شرکت و تصویب آن اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت را انتخاب می‌کند. مدیران و بازرسان

شرکت باید کتباً قبول سمت نمایند. قبول سمت به خودی خود دلیل بر این است که مدیر و بازرس با علم به تکالیف و مسئولیت‌های سمت خود عهده دار آن گردیده‌اند از این تاریخ شرکت تشکیل شده محسوب می‌شود.

ماده ۹۱: چنانچه هیئت مدیره مجمع عمومی عادی سالانه را در موعد مقرر دعوت نکند بازرس یا بازرسان شرکت مکلفند رأساً اقدام به دعوت مجمع مزبور نمایند.

ماده ۹۵: سهامدارانی که اقلاً یک پنجم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیئت مدیره خواستار شوند و هیئت مدیره باید حداکثر تا بیست روز مجمع مورد درخواست را با رعایت تشریفات مقرر دعوت کند در غیر این صورت درخواست

۱) اشخاص مذکور در ماده ۱۱۱ این قانون.

۲) مدیران و مدیرعامل شرکت.

۳) اقرباء سببی و نسبی مدیران و مدیرعامل تا درجه سوم از طبقه اول* و دوم*.

۴) هر کس که خود یا همسرش از اشخاص مذکور در بند ۲ موظفاً حقوق دریافت می‌دارد.

* طبقه اول: پدر، مادر، اولاد و اولادِ اولاد.

* طبقه دوم: اجداد، برادر و خواهر و اولاد آنها.

ماده ۱۱۱: اشخاص ذیل نمی‌توانند به مدیریت شرکت

انتخاب شوند:

۱) محجورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر

شده است.

۲) کسانی که به علت ارتکاب خیانت یا یکی از جنحه‌های

ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلاً یا بعضاً محروم شده باشند در مدت محرومیت، سرقت، خیانت در امانت، کلاهبرداری، جنحه‌هایی که به موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شده است، اختلاس، تدلیس، تصرف غیر قانونی در اموال عمومی.

تبصره: دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذینفع، حکم عزل هر مدیری را که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شود یا پس از انتخاب

مشمول مفاد این ماده گردد، صادر خواهد کرد و حکم دادگاه مزبور قطعی خواهد بود.

ماده ۱۴۸: بازرس یا بازرسان علاوه بر وظایفی که در سایر مواد این قانون برای آنان مقرر شده است مکلفند درباره صحت و درستی صورت دارایی و صورت حساب دوره عملکرد و حساب سود و زیان ترازنامه‌ای که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی تهیه می‌کنند و همچنین درباره صحت مطالب و اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجامع عمومی گذاشته‌اند اظهارنظر کنند. بازرسان باید اطمینان حاصل نمایند که حقوق صاحبان سهام در حدودی که قانون و اساسنامه شرکت تعیین کرده است به طور یکسان رعایت شده باشد و در صورتی که مدیران اطلاعاتی برخلاف حقیقت در اختیار صاحبان سهام قرار

دهند بازرسان مکلفند که مجمع عمومی را از آن آگاه سازند.

ماده ۱۴۹: بازرس یا بازرسان می‌توانند در هر موقع هر گونه رسیدگی و بازرسی لازم را انجام داده و اسناد و مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت را مطالبه کرده و مورد رسیدگی قرار دهند. بازرس یا بازرسان می‌توانند به مسئولیت خود در انجام وظایفی که بر عهده دارند از نظر کارشناسان استفاده کنند به شرط آن که آنها را قبلاً به شرکت معرفی کرده باشند. این کارشناسان در مواردی که بازرس تعیین می‌کند مانند خود بازرس حق هرگونه تحقیق و رسیدگی را خواهند داشت.

ماده ۱۵۰: بازرس یا بازرسان موظفند با توجه به ماده ۱۴۸ این قانون گزارش جامعی راجع به وضع شرکت به مجمع عمومی عادی تسلیم کنند. گزارش بازرسان باید لااقل ده روز قبل از تشکیل مجمع عمومی عادی جهت مراجعه صاحبان سهام در مرکز شرکت آماده باشد.

تبصره: در صورتی که شرکت بازرسان متعدد داشته هر یک می‌توانند به تنهایی وظایف خود را انجام دهد لیکن کلیه بازرسان باید گزارش واحدی تهیه کنند. در صورت وجود اختلاف نظر بین بازرسان موارد اختلاف با ذکر دلیل در گزارش قید خواهد شد.

ماده ۱۵۱: بازرس یا بازرسان باید هرگونه تخلف یا تقصیری در امور شرکت از ناحیه مدیران و

مدیرعامل مشاهده کنند به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند باید به مرجع قضایی صلاحیتدار اعلام نموده و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند.

ماده ۱۵۴: بازرس یا بازرسان در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلفاتی که در انجام وظایف خود مرتکب می‌شوند طبق قواعد عمومی مربوط به مسئولیت مدنی مسئول جبران خسارت وارده خواهند بود.

ماده ۱۵۶: بازرس نمی‌تواند در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت انجام می‌گیرد به طور مستقیم یا غیر مستقیم ذینفع شود.

ماده ۲۴۲: در شرکت‌های سهامی عام هیئت مدیره مکلف

است که به حساب‌های سود و زیان و ترازنامه شرکت گزارش حسابداران رسمی را نیز ضمیمه کند. حسابداران رسمی باید علاوه بر اظهارنظر درباره حساب‌های شرکت گواهی نمایند که کلیه دفاتر و اسناد و صورت حساب‌های شرکت و توضیحات مورد لزوم در اختیار آنها قرار داشته و حساب‌های سود و زیان و ترازنامه تنظیم شده از طرف هیئت مدیره وضع مالی شرکت را به نحو صحیح و روشن نشان می‌دهد.

تبصره: منظور از حسابداران رسمی مذکور در این ماده حسابداران موضوع فصل هفتم قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفند سال ۱۳۴۵ می‌باشد و در صورتی که به موجب قانون شرایط و نحوه انتخاب حسابداران رسمی تغییر کند و یا عنوان دیگری برای آنان در نظر گرفته شود شامل حسابداران مذکور در این ماده نیز خواهد بود.

ماده ۲۶۶: هر کس با وجود منع قانونی عالملاً سمت را در شرکت سهامی بپذیرد و به آن عمل کند به حبس تأدیبی از دو ماه تا شش ماه یا جزای نقدی از بیست هزار تا یکصد هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۲۶۷: هر کس در سمت بازرسی شرکت سهامی عالملاً راجع به اوضاع شرکت به مجمع عمومی در گزارش‌های خود اطلاعات خلاف حقیقت بدهد و یا این‌گونه اطلاعات را تصدیق کند به حبس تأدیبی از سه ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

از قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰/۳/۱۶

ماده ۵۵: وظایف بازرس به شرح زیر است:

(۱) نظارت بر انطباق نحوه اداره امور شرکت با مقررات اساسنامه و آیین‌نامه‌های مصوب و تصمیمات مجامع عمومی، برای این منظور بازرسان می‌توانند هر موقع که مقتضی بدانند به نحوی که به عملیات جاری شرکت لطمه وارد نشود کلیه حساب‌ها و دفاتر و اسناد و مدارک مالی و دارایی نقدی و برگ‌های بهادار و موجودی کالا و غیره را شخصاً و در صورت لزوم با استفاده از کارشناس رسیدگی کنند.

(۲) اعلام کتبی تخلفات و بی‌ترتیبی‌های احتمالی موجود در نحوه اداره امور شرکت به هیئت مدیره و تقاضای رفع نقیصه.

(۳) رسیدگی به حساب‌های شرکت حداقل سالی دو بار و مخصوصاً رسیدگی به صورت حساب‌ها و ترازنامه سالانه و اعلام نظر خود تا ۲۰ روز قبل از جلسه مجمع عمومی سالانه.

(۴) دعوت مجمع عمومی بر اساس ماده ۲۶ و ماده ۵۸ این قانون در صورت لزوم.

(۵) نظارت در اجرای تذکرات و پیشنهادهای وزارت تعاون و امور روستاها (یا وزارت کار و امور اجتماعی در مورد شرکت‌های تعاونی کارگری) و حسابرسی که از شرکت حسابرسی کرده‌اند و تقدیم گزارش لازم در این باره به مجمع عمومی.

تبصره: بازرسان حق دخالت مستقیم در امور شرکت ندارند و می‌توانند بدون حق رأی در جلسات هیئت مدیره شرکت کنند و نظرات خود را نسبت به مسائل جاری شرکت اظهار دارند، این نظرات باید در صورت جلسه هیئت مدیره با امضاء آنها درج شود.

ماده ۱۲۶: هر یک از اعضای هیئت مدیره و بازرسان و مدیر عامل در صورتی که با سوء نیت بر خلاف اصول مقرر در این قانون و اساسنامه‌های مصوب مرتکب عملی شود که موجب زیان شرکت گردد علاوه بر جبران زیان وارده به حبس تأدیبی از سه ماه تا شش ماه محکوم خواهد شد.

ماده ۱۲۷: هر یک از اعضای هیئت مدیره و بازرسان و مدیر عامل به مجمع عمومی گزارش خلاف واقع بدهد به حبس تأدیبی از سه ماه تا شش ماه یا جزای نقدی از ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۱۲۸: هر یک از مدیران عامل یا اعضای هیئت مدیره یا بازرسان و یا کارکنان شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی مرتکب خیانت در امانت در مورد وجوه و اموال شرکت یا اتحادیه گردد به حداکثر مجازات مقرر در ماده ۲۴۱ قانون مجازات عمومی محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۹: حسابرسی که درباره نتیجه حسابرسی شرکت یا اتحادیه تعاونی گزارش خلاف واقع بدهند به حبس تأدیبی از شش ماه تا یک سال محکوم می‌شوند.

از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۴۱: وظایف بازررس یا بازرسان تعاونی به شرح زیر است:

(۱) نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام شده با اساسنامه و قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه.

(۲) رسیدگی به حساب‌ها، دفاتر، اسناد، صورت‌های مالی از قبیل ترازنامه و حساب‌های عملکرد و سود و زیان، بودجه پیشنهادی و گزارشات هیئت مدیره به مجمع عمومی.

(۳) رسیدگی به شکایات اعضاء و ارایه گزارش به مجمع عمومی و مراجع ذیربط.

(۴) تذکر کتبی تخلفات موجود در نحوه اداره امور تعاونی به هیئت مدیره و مدیر عامل و تقاضای رفع نقص.

۵) (الحاقی ۱۳۷۷/۷/۵) -

نظارت بر انجام حسابرسی و رسیدگی به گزارش‌های حسابرسی و گزارش نتیجه رسیدگی به مجمع عمومی شرکت و مراجع ذیربط.

ماده ۵۰: (اصلاحی

۱۳۷۷/۷/۵) - هیئت بازرسی مأمور حسابرسی و بازرسی اتحادیه تعاونی است. اعضاء این هیئت به وسیله مجمع عمومی اتحادیه تعیین می‌گردند. گزارشات هیئت بازرسی

باید به تصویب اکثریت مطلق اعضاء هیئت برسد. وظایف و اختیارات و سایر مقررات مربوط به بخش سوم فصل ششم در مورد هیئت بازرسی نیز مجری است.

تبصره: هیئت بازرسی اتحادیه‌ها می‌تواند بنا به تقاضای مجمع عمومی تعاونی‌های عضو و تصویب مجمع عمومی اتحادیه وظایف بازرسی تعاونی‌های عضو را نیز انجام دهد.

از قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲

ماده ۶: دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌سازان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجرای این قانون را که هیئت وزیران مصوب می‌کند، حسب درخواست شورای عالی مبارزه

با پول‌شویی، ارایه نمایند.

از آیین‌نامه اجرایی "قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲" مصوب وزیران عضو کارگروه و تأیید

رئیس جمهور ۱۳۸۸/۹/۱۱

ماده ۱: در این آیین‌نامه اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح زیر تعریف می‌گردند:

ط (اشخاص مشمول: تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع مواد (۵) و (۶) قانون از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری، بورس اوراق بهادار، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوق‌های قرض‌الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه و شهرداری‌ها و همچنین دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌سازان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی.

ماده ۲۰: دستگاه‌های مسئول

نظارت بر اشخاص مشمول موظفند در بازرسی‌های معمول خود رعایت مقررات مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را مد نظر قرار داده و نسبت به رعایت و یا عدم رعایت آن اعلام نظر نمایند.

از قانون ارتقاء سلامت نظام
اداری و مقابله با فساد مصوب
۱۳۸۷/۲/۲۹ مجلس شورای اسلامی
و ۱۳۹۰/۸/۷ مجمع تشخیص

مصلحت نظام

ماده ۵: محرومیت‌های موضوع این قانون و اشخاص مشمول محرومیت، اعم از حقیقی و یا حقوقی به قرار زیر است:
(ب) اشخاص مشمول محرومیت و میزان محرومیت آنان:
(۱) اشخاصی که به قصد فرار از پرداخت حقوق عمومی و یا دولتی مرتکب اعمال زیر می‌گردند متناسب با نوع تخلف عمدی به دو تا پنج سال محرومیت به شرح زیر محکوم می‌شوند:

۱- (۱) ارایه متقلبانه اسناد، صورت‌های مالی، اظهارنامه‌های مالی و مالیاتی به مراجع رسمی ذی‌ربط، به یکی از محرومیت‌های مندرج در جزء‌های (۱)، (۲) و (۳) بند (الف) این ماده و یا هر سه آنها.

۲- (۱) ثبت نکردن معاملاتی که ثبت آنها در دفاتر قانونی

۲-۲) جزای نقدی به میزان ده برابر نصاب معاملات بزرگ و یا بیشتر، موضوع قانون برگزاری مناقصات.

۲-۳) محکومان به مجازات قطعی دو بار یا بیشتر که مجموع مجازات آنان از جزءهای (۱-۲) و یا (۲-۲) بیشتر باشد.

ماده ۶: هیئتی مرکب از یک نفر قاضی به انتخاب رئیس قوه قضائیه، نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت اطلاعات، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون ایران تشکیل می‌شود تا پس از رسیدگی و تشخیص موارد مطروحه درباره افراد مشمول ماده (۵) این قانون، گزارش مستدل و مستند خود را از طریق دبیرخانه برای رسیدگی به قوه قضائیه پیشنهاد و در غیر این صورت پرونده را مختومه نماید. قوه قضائیه موظف است در شعبه‌ای مرکب از سه نفر قاضی که توسط رئیس قوه قضائیه انتخاب می‌شوند با رعایت اصول آیین دادرسی به گزارش‌های هیئت مذکور رسیدگی کند. حکم صادره از این دادگاه قطعی است.

تبصره ۳: دستگاه‌های نظارتی، بازرسان قانونی شرکت‌ها و مؤسسات و وزارت امور اقتصادی و دارایی، موظفند تخلفات را به هیئت مذکور در صدر ماده اعلام کنند.

ماده ۱۴: بازرسان، کارشناسان رسمی، حساب‌رسان و حسابداران، ممیزین، ذی‌حساب‌ها، ناظرین و سایر اشخاصی که مسئول ثبت یا رسیدگی به اسناد، دفاتر و فعالیت‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در حیطه وظایف خود می‌باشند موظفند در صورت مشاهده هرگونه فساد موضوع این قانون، چنانچه ترتیباتی در قوانین دیگر نباشد، مراتب را به مرجع نظارتی یا قضایی ذی‌صلاح اعلام نمایند. متخلفین به سه سال محرومیت یا انفصال از خدمت در دستگاه‌های مشمول این قانون و یا جزای نقدی به میزان دو تا ده برابر مبلغ معاملات بزرگ مذکور در قانون برگزاری مناقصات و نیز لغو عضویت در انجمن‌ها، مؤسسات و اتحادیه‌های صنفی و حرفه‌ای و یا هر دو مجازات محکوم می‌شوند.

بنگاه اقتصادی، براساس مقررات، الزامی است یا ثبت معاملات غیرواقعی، به یکی از محرومیت‌های مندرج در جزءهای (۱)، (۲) و (۶) بند (الف) این ماده یا جمع دو و یا هر سه آنها.

۳-۱) ثبت هزینه‌ها و دیون واهی، یا ثبت هزینه‌ها و دیون با شناسه‌های اشخاص غیر مرتبط یا غیرواقعی در دفاتر قانونی بنگاه، به یکی از محرومیت‌های مذکور در جزءهای (۱)، (۲) و (۵) بند (الف) این ماده و یا جمع دو و یا هر سه آنها

۴-۱) ارایه نکردن اسناد حسابداری به مراجع قانونی یا امحاء آنها قبل از زمان پیش‌بینی شده در مقررات، به یکی از محرومیت‌های مندرج در جزءهای (۳) و (۶) بند (الف) این ماده یا هر دو آنها.

۵-۱) استفاده از تسهیلات بانکی و امتیازات دولتی در غیرمحل مجاز مربوط، به یکی از محرومیت‌های مندرج در جزءهای (۱)، (۲)، (۴) و (۶) بند (الف) این ماده یا جمع دو یا بیشتر آنها.

۶-۱) استنکاف از پرداخت بدهی معوق مالیاتی یا عوارض قطعی قانونی در صورت تمکن مالی و نداشتن عذر موجه، به یکی از محرومیت‌های مندرج در جزءهای (۱)، (۲)، (۳) و (۴) بند (الف) این ماده یا جمع دو یا بیشتر آنها.

تبصره ۱: اگر مرتکب، از کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری باشد، به محرومیت مندرج در جزء (۷) بند (الف) نیز محکوم می‌شود.

تبصره ۲: حد نصاب مالی موارد مذکور برای اعمال محرومیت به تنهایی یا مجموعاً، معادل ده برابر نصاب معاملات بزرگ یا بیشتر موضوع قانون برگزاری مناقصات در هر سال مالی است.

۲) محکومان به مجازات‌های قطعی زیر، در جرائم مالی عمدی تصریح شده در این قانون، به مدت سه سال از تاریخ قطعیت رأی، مشمول کلیه محرومیت‌های مندرج در بند (الف) این ماده می‌شوند، مشروط بر این که در حکم قطعی دادگاه به محرومیت‌های موضوع این قانون محکوم نشده باشند:

۱-۲) دو سال حبس و بیشتر.

ماده ۲۲: کلیه ذی حساب‌ها، حسابداران و بازرسان قانونی اعم از اشخاص مذکور بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده (۲) این قانون و یا بخش خصوصی باید بر اساس نظر شورای عالی انفورماتیک از اصالت نرم‌افزارهای مورد استفاده در مجموعه خود اطمینان حاصل نمایند.

از آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ ماده ۶ قانون ارتقا سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۲/۴/۲۵

ماده ۲: هیئت تشخیص موضوع ماده ۶ قانون در محل سازمان بازرسی کل کشور (تهران) تشکیل می‌شود.

ماده ۵: هیئت تشخیص با وصول گزارش‌های مراجع مذکور در تبصره ۳ ماده ۶ قانون یا اطلاع از تخلفات موضوع قانون، شروع به رسیدگی می‌نماید.

ماده ۱۲: دستگاه‌های نظارتی شامل: سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور،

سازمان حسابرسی، دیوان عدالت اداری و وزارت اطلاعات، بازرسان قانونی شرکت‌ها و مؤسسات اعم از دولتی و غیر دولتی و همچنین بانک مرکزی و بیمه مرکزی جمهوری اسلامی و وزارت امور اقتصادی و دارایی و کلیه سازمان‌های تابعه از جمله: گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان خصوصی‌سازی، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان بورس و اوراق بهادار ایران موظفند

در صورت مشاهده موارد مذکور در بند ب ماده ۵ قانون، مراتب را به هیئت تشخیص اعلام دارند.

از آیین‌نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۳ هیئت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۴: حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی مکلفند در گزارش "حسابرسی و بازرسی قانونی" یا "گزارش حسابرسی" که با رعایت قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ و طبق اصول و ضوابط حسابرسی تهیه می‌شود، نسبت به حساب‌ها و صورت‌های مالی رسیدگی شده در باره موارد زیر صریحاً اظهار نظر نمایند:

(الف) رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شخص مورد رسیدگی. (ب) رعایت اصول و ضوابط حسابداری در تهیه و ارائه صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه صورت‌های مزبور. (ج) نحوه ارائه وضعیت مالی و نتایج عملیات شخص مورد رسیدگی در صورت‌های مالی.

تبصره ۱: هرگاه حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی در جریان رسیدگی، به هرگونه تخلف از مقررات موضوع این ماده از ناحیه هیئت مدیره و مدیر عامل برخورد نمایند، مکلفند موارد را در گزارش خود منعکس کنند.

ماده ۱۱: کلیه گزارش‌های حسابداران رسمی باید حسب مورد به وسیله حسابدار رسمی با درج نام و نام خانوادگی و شماره عضویت امضا و مهر شود و در مورد مؤسسات حسابرسی حداقل به امضای یکی از شرکای مؤسسه با ذکر نام و نام خانوادگی و شماره عضویت وی و مهر مؤسسه برسد.

از دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۶/۵/۸ با اصلاحات بعدی

ماده ۹: مؤسسات حسابرسی معتمد مکلفند در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی که طبق اصول و ضوابط حسابرسی و با رعایت قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ تهیه می‌شود نسبت به صورت‌های مالی سالانه و **میان‌دوره‌ای ۶ ماهه** رسیدگی شده، درباره موارد زیر صریحاً اظهار نظر نمایند:

(الف) رعایت استانداردهای حسابداری در تهیه و ارائه صورت‌های مالی اساسی و یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی مزبور،

(ب) رعایت ضوابط و مقررات سازمان، و (پ) عدم رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت واحد مورد رسیدگی.

تبصره ۱: مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان در چارچوب

استانداردهای حسابرسی مکلفند علاوه بر اظهارنظر حرفه‌ای خود نسبت به صورت‌های مالی سالانه، نسبت به سایر موارد مقرر در دستورالعمل اجرایی ماده ۴۵ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، در گزارش‌های حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی یا به صورت گزارش جداگانه یا ویژه برای استفاده سازمان نیز **اظهارنظر** کنند.

تبصره ۲: چک‌لیست رعایت مجموعه مقررات سازمان، باید از طریق سازمان با همکاری جامعه و سازمان حسابرسی تهیه شود و در اختیار مؤسسات حسابرسی معتمد قرار گیرد.

تبصره ۳: سازمان باید کلیه بخشنامه‌ها و مقررات مربوطه را کتباً یا از طریق سایت اینترنتی رسمی خود در اختیار جامعه، سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی معتمد قرار دهد.

تبصره ۴: سازمان محتوای اطلاعات مورد نیاز خود از گزارش‌های ویژه مؤسسات حسابرسی معتمد را تعیین خواهد نمود و این مؤسسات **موظفند** بر اساس آن اقدام نمایند.

عملیات بانکی بدون ربا و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت مؤسسات اعتباری، مصوبات شورای پول و اعتبار، مفاد اساسنامه مؤسسه اعتباری و آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های بانک مرکزی در چارچوب استانداردهای حسابرسی، حسب مورد در گزارش حسابرسی و نامه مدیریت **مسئولیت دارد** و علاوه بر مسئولیت‌های قانونی و حرفه‌ای، **مکلف** به تهیه و ارایه "گزارش‌های ویژه" نیز می‌باشند.

تبصره ۱: بانک مرکزی محتوای "گزارش‌های ویژه" مورد نیاز خود از جمله گزارش بررسی عملکرد مؤسسه اعتباری در انطباق با مقررات بانک مرکزی را تعیین خواهد نمود.

تبصره ۲: مؤسسه حسابرسی **موظف** است یک نسخه از گزارش حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی به انضمام صورت‌های مالی حسابرسی شده و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری و سایر مستندات مورد درخواست بانک مرکزی را در اختیار بانک مرکزی قرار دهد.

بند ب ماده ۱۳: مؤسسه حسابرسی معتمد و شرکای آن، همسر و اشخاص تحت ولایت، وصایت و قیمومت شرکای مذکور، مدیران، سرپرستان و حساب‌رسان ارشد مؤسسه **مجاز نیستند** در هیچ یک از واحدهای مورد رسیدگی مؤسسه حسابرسی معتمد، مدیر یا سهامدار باشند.

تبصره ۲: مؤسسه حسابرسی معتمد در صورتی که در مراحل بعدی به عنوان حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی یک شرکت پذیرفته شده در بورس انتخاب شود، **باید** نام و مشخصات شرکت جدید را در "**فهرست رعایت استقلال**" اعلام کند تا کلیه شرکاء، مدیران، سرپرستان و حساب‌رسان ارشد در صورت دارا بودن سهام آن شرکت حداکثر ظرف مدت ۳ ماه نسبت به فروش سهام خود در آن شرکت اقدام کنند.

از دستورالعمل حساب‌رسان مؤسسات مالی و اعتباری
مصوب ۱۳۹۰/۲/۱۱

ماده ۱۰: مؤسسات حسابرسی، نسبت به درج موارد عدم رعایت مؤسسه اعتباری از قانون پولی و بانکی کشور، قانون

از قانون محاسبات عمومی
کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ با
اصلاحات بعدی

ماده ۱۳۲: مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ظرف شش ماه پس از پایان سال مالی ترازنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) شرکت را رسیدگی و تصویب نمایند.

تبصره ۱: ترازنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) در صورتی قابل طرح و تصویب در مجمع عمومی خواهد بود که از طرف حسابرسی منتخب وزارت امور اقتصاد و دارایی مورد رسیدگی قرار گرفته و گزارش حسابرسی را همراه داشته باشد.

تبصره ۲: هیئت مدیره و یا هیئت عامل حسب مورد در شرکت‌های دولتی مکلف است پس از پایان سال مالی حداکثر تا پایان خرداد ماه ترازنامه و حساب سود و زیان و ضامم مربوط را جهت رسیدگی به حسابرسی منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی تسلیم نماید.

حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است پس از وصول ترازنامه و حساب سود و زیان و ضامم

مربوط حداکثر ظرف مدت دو ماه رسیدگی‌های لازم را انجام داده و گزارش حسابرسی را به مقامات و مراجع ذیربط تسلیم نماید.

تبصره ۳: موعد مقرر برای تسلیم ترازنامه و حساب سود و زیان و ضمائم مربوط از طرف هیئت مدیره و یا هیئت عامل به حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا دو ماه و مهلت رسیدگی حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا سه ماه با ارایه دلائل قابل توجیهی که به تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی برسد قابل تمدید است.

از قانون اساسنامه سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۷

ماده ۷: وظایف و اختیارات سازمان عبارتست از:

الف) انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی که مالکیت

عمومی بر آنها مترتب می‌باشد از قبیل بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌های انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها و شرکت‌ها و کارخانجات و مؤسساتی که صرف نظر از چگونگی مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط

توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرایی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی می‌باشند.

ب) انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بند الف فوق می‌باشد.

از اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران مصوب

۱۳۷۸/۶/۲۸ هیئت وزیران با اصلاحات بعدی

تبصره: خدمات پنج‌گانه (مشاوره مدیریت مالی - طراحی و

پیاده سازی سیستم مالی - خدمات مالی و حسابداری، مالیاتی، ارزیابی سهام و سهم‌الشرکه - دآوری مالی) و نیز موارد تبصره بند ت این ماده برای تنظیم امور حرفه حسابداری و حسابرسی است و مشمول موارد استفاده دولت از خدمات اشخاص تحت عنوان حسابدار رسمی موضوع این قانون نمی‌باشد. ضمناً حسابدار رسمی نمی‌تواند به طور همزمان هیچ یک از خدمات پنج‌گانه را به اشخاص حقیقی و حقوقی که مسئولیت حسابداری رسمی موضوع قانون را در آن برعهده دارد انجام دهد.

تبصره یک ماده ۳۷ مکرر: در صورتی که به تشخیص هیئت ویژه رسیدگی موضوع این ماده بر اثر اقدام یا گزارش خلاف واقع حسابرس عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، حقوق عمومی تضییع شده باشد، موضوع توسط رئیس هیئت یاد شده همراه با مستندات مربوط برای اعلام به مرجع قضایی صلاحیتدار به وزارت امور اقتصادی و دارایی منعکس می‌شود.

از آیین نامه اجرایی (تبصره ۴)
قانون استفاده از خدمات تخصصی
و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح
به عنوان حسابدار رسمی مصوب
۱۳۸۹ هیئت وزیران با اصلاحات
بعدی

ماده ۱: به منظور اعمال نظارت مالی بر واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی و همچنین حصول اطمینان از قابل اعتماد بودن صورت‌های مالی واحدهای مزبور در جهت حفظ منافع

عمومی، صاحبان سرمایه و دیگر اشخاص ذی‌نفع، اشخاص حقیقی و حقوقی به ترتیبی که در این آیین‌نامه معین می‌شود از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران رسمی شاغل و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران استفاده خواهند نمود.

ماده ۲: اشخاص حقوقی ذیل مکلفند حسب مورد "حسابرس و بازرس قانونی" یا "حسابرس" خود را از میان مؤسسات حسابرسی که عضو جامعه حسابداران رسمی ایران می‌باشند، انتخاب نمایند:

الف) شرکت‌های پذیرفته شده یا متقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها،
ب) شرکت‌های سهامی عام و شرکت‌های تابعه و وابسته

به آنها،

ج) شرکت‌های موضوع بندهای الف و ب ماده (۷) قانون اساسنامه سازمان حسابرسی با رعایت ترتیبات مقرر در تبصره یک ماده (۱۳۲) قانون محاسبات عمومی،

ه) شعب و دفاتر نمایندگی شرکت‌های خارجی که در اجرای قانون اجازه ثبت شعبه و نمایندگی شرکت‌های خارجی - مصوب ۱۳۷۶ در ایران ثبت شده‌اند،

و) مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها،

ز) سایر اشخاص حقوقی و حقیقی زیر که با در نظر گرفتن عواملی از قبیل درجه اهمیت، حساسیت و حجم فعالیت آنها (میزان فروش محصولات یا خدمات، جمع داراییها، تعداد پرسنل و میزان سرمایه) و همچنین میزان ظرفیت کاری مؤسسات حسابرسی و حسابداران رسمی، مشخصات یا فهرست آنها توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تا پایان دی ماه هر سال اعلام می‌گردد:

۱) شرکت‌های سهامی خاص و سایر شرکت‌ها و همچنین مؤسسات انتفاعی غیر تجاری،
۲) شرکت‌ها و مؤسسات تعاونی و اتحادیه‌های آنها،

۳) اشخاص حقیقی که طبق مقررات قانونی مربوط، مکلف به نگهداری دفاتر قانونی هستند.

از آیین نامه راهکارهای افزایش ضمانت اجرایی و تقویت حسابرسی مصوب ۱۳۸۸/۲/۹ هیئت وزیران
ماده ۱: در این آیین‌نامه عبارات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف) اشخاص مشمول این آیین‌نامه: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع بندهای «الف» تا «ز» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی - مصوب ۱۳۷۹.

ماده ۱۱: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است ثبت مؤسسات حسابرسی را تنها با اخذ مجوز از جامعه حسابداران رسمی انجام دهد و همچنین از ثبت صورت جلسات مجامع

عمومی اشخاص مشمول این آیین‌نامه در صورت تعیین افراد متفرقه به عنوان بازرس قانونی و حسابرس خودداری نماید.

نظریه کارگروه قوانین و مقررات جامعه مورخ ۱۳۸۴/۶/۲۶ «بر اساس ماده ۱۴۴ اصلاحیه قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ چون بازرس قانونی یکی از ارکان شرکت‌های سهامی می‌باشد و از طرفی بر اساس ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب ۱۳۷۲/۱/۲۱ چون ایفای وظایف بازرسی قانونی و حسابرسی در شرکت‌های سهامی مصرح در قانون مذکور به سبب صلاحیت حرفه‌ای حسابداران رسمی و ایجاد اعتماد و قابلیت اتکا و شفافیت در گزارشات مربوطه به عهده حسابداران رسمی محول شده است لذا وظایف مزبور از یکدیگر تفکیک‌پذیر نیستند».

از آیین‌نامه نحوه انتخاب حسابرس برای شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۸۷/۱/۱۹ هیئت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۱: کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶ - و سایر شرکت‌هایی که پنجاه درصد یا بیشتر سرمایه یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، بانک‌های دولتی، مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بازنشستگی کشوری و سایر صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه اجرایی

یاد شده تعلق داشته باشد و همچنین شرکت‌های دولتی که مشمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران، شرکت‌های وابسته به وزارت نفت، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابع و وابسته هر یک از آنها و همچنین شرکت‌هایی که به مفهوم ماده (۴) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶ - دولتی تلقی نمی‌شوند، ولی اکثریت اعضای هیئت‌مدیره آنها توسط دستگاه‌های اجرایی تعیین می‌شوند، مشمول این آیین‌نامه هستند.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۳): شرکت‌ها و مؤسسات تابعه وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از شمول این آیین‌نامه

مستثنی می‌باشند. نحوه حسابرسی شرکت‌ها و مؤسسات یاد شده با توافق وزرای امور اقتصادی و دارایی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تعیین می‌گردد.

ماده ۲: حسابرس و بازرس قانونی شرکت‌های موضوع ماده (۱) از بین سازمان حسابرسی و مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی توسط کار گروه ماده (۳) معرفی می‌گردد تا ارکان ذی‌صلاح دستگاه نسبت به وظیفه قانونی خود اقدام نمایند.

ماده ۳: اعضای کار گروه عبارتند از رئیس سازمان حسابرسی، دبیرکل جامعه حسابداران رسمی، معاون ذیربط وزیر امور اقتصادی و دارایی و رؤسای هیئت عالی نظارت در سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی که توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌شوند.

از قانون مدیریت خدمات

کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۲۵

ماده ۴: شرکت دولتی: بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری جزء وظایف دولت محسوب می‌گردد، ایجاد و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن متعلق به دولت می‌باشد. هر شرکت تجاری

که از طریق سرمایه‌گذاری وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی منفرداً یا مشترکاً ایجاد شده مادام که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به واحدهای سازمانی فوق‌الذکر باشد شرکت دولتی است.

تبصره ۱: تشکیل شرکت‌های دولتی تحت هر یک از عناوین فوق‌الذکر صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است، همچنین تبدیل شرکت‌هایی که سهام شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است با افزایش سرمایه به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲: شرکت‌هایی که به حکم قانون یا دادگاه صالح، ملی و یا مصادره شده و شرکت دولتی شناخته شده یا می‌شوند، شرکت دولتی تلقی می‌گردند.

تبصره ۳: احکام «شرکت‌های دولتی» که در این قانون ذکر شده بر کلیه شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز اعمال خواهد شد.

از مصوبات شورای عالی جامعه مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۲ «ارایه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی صرفاً در مورد صورت‌های مالی که متکی به دفاتر قانونی باشد، مجاز است».

نظریه کارگروه آیین رفتار حرفه‌ای جامعه مورخ ۱۳۹۲/۸/۲۶ در خصوص ارایه مصادیق موضوع صورت جلسه مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۲ شورای عالی «نظر به اینکه مصادیق مصوبه مذکور با توجه به مفاد ماده ۶ قانون تجارت مربوط به اشخاص و مشاغل مصرح در بند (الف) ماده ۹۶ قانون مالیات‌های مستقیم و الحاقات بعدی تبصره (۱) آن می‌باشند. لذا تنها در واحدهای گزارشگر مشمول باید مفاد مصوبه مذکور رعایت گردد.

از اطلاعیه وزارت امور اقتصادی و دارایی مورخ ۱۳۸۱/۶/۲۶ منعکس در جراید کشور

بر اساس ماده ۲ آیین نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی، مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۳ هیئت محترم

وزیران، کلیه واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی زیر مکلفند حسب مورد حسابرس و بازرس قانونی یا حسابرس خود را برای سال‌های مالی که شروع آنها ۱۳۸۱/۱/۱ و بعد از آن باشد، از میان سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (در مورد کلیه بندهای زیر) یا حسابداران رسمی عضو جامعه (تنها در مورد بند «ز» موضوع تبصره ۳ ماده پیش گفته) انتخاب کنند:

(الف) شرکت‌های پذیرفته شده یا متقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها.

(ب) شرکت‌های سهامی عام و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها.

(ج) شرکت‌های موضوع بندهای الف و ب ماده (۷) قانون

اساسنامه سازمان حسابرسی با رعایت ترتیبات مقرر در تبصره یک ماده (۱۳۲) قانون محاسبات عمومی، (به توضیح ۱ مراجعه نمایید).

(د) شعب و دفاتر نمایندگی شرکت‌های خارجی که در اجرای قانون اجازه ثبت شعبه و نمایندگی شرکت‌های خارجی - مصوب ۱۳۷۶- در ایران ثبت شده‌اند.

(و) مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها. (از جمله شهرداری‌ها و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها).

(ز) سایر اشخاص حقیقی و حقوقی (شامل شرکت‌های سهامی خاص و سایر شرکت‌ها و همچنین مؤسسه‌های انتفاعی غیر تجاری، شرکت‌ها و مؤسسه‌های تعاونی و اتحادیه‌های آنها و اشخاص حقیقی که طبق مقررات قانونی مربوط، مکلف به نگهداری دفاتر قانونی هستند) که شروع سال

مالی آنها از ۱۳۸۱/۷/۱ و بعد از آن باشد و همچنین بر اساس آخرین اظهارنامه تسلیمی خود، جمع درآمد (فروش و یا خدمات) آنها بیش از ۸ میلیارد ریال (در مورد شرکت‌های پیمانکاری جمع دریافتی آنها از بابت پیمان‌های منعقد شده بیش از ۸ میلیارد ریال) یا جمع دارایی‌های آنها بیش از ۱۶ میلیارد ریال باشد.

توضیح ۱: با عنایت به تبصره یک ماده (۱۳۲) قانون محاسبات عمومی کشور، سازمان حسابرسی

به عنوان حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی برای حسابرسی و بازرسی قانونی بانک‌ها و شرکت‌های دولتی که صد در صد (۱۰۰٪) سهام آنها متعلق به دولت، وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی می‌باشد، تعیین می‌شود. سایر شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۷) قانون اساسنامه سازمان حسابرسی مجاز به انتخاب مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران و یا سازمان حسابرسی به عنوان حسابرس و بازرس قانونی خود می‌باشند.

توضیح ۲: طبق ماده (۳) آیین نامه صدرالاشاره، صورت‌های مالی اشخاص حقوقی و حقیقی موضوع بندهای «الف» تا «ز» فوق که حسب مورد فاقد «گزارش حسابرسی

و بازرسی قانونی» یا «گزارش حسابرسی» موضوع آیین نامه باشد در هیچ یک از وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و بیمه‌ها، مؤسسات اعتباری غیر بانکی، سازمان بورس اوراق بهادار و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی معتبر نمی‌باشد و به نفع اشخاص مزبور قابل استناد نخواهد بود.

توضیح ۳: با توجه به مفاد ماده (۲۷۲) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، سازمان حسابرسی، حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که عهده دار انجام دادن وظایف حسابرسی و بازرسی قانونی یا حسابرسی اشخاص حقوقی و حقیقی موضوع بندهای «الف» تا «ز» فوق هستند در صورت درخواست اشخاص مذکور مکلفند گزارش حسابرسی مالیاتی تنظیم کنند و جهت تسلیم به اداره امور مالیاتی مربوط در اختیار مؤدی قرار دهند.

در این صورت اداره امور مالیاتی گزارش حسابرسی مالیاتی را بدون رسیدگی قبول و مطابق مقررات برگ تشخیص مالیات صادر می‌کند. قبول گزارش حسابرسی مالیاتی موکول به آن است که مؤدی گزارش حسابرسی مالی نسبت به صورت‌های مالی که طبق استانداردهای حسابرسی توسط همان حسابدار رسمی یا مؤسسه حسابرسی تنظیم شده باشد را ضمیمه گزارش حسابرسی مالیاتی همراه با اظهارنامه مالیاتی یا حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ انقضای مهلت تسلیم اظهارنامه، تسلیم اداره امور مالیاتی نموده باشد.

بر اساس اطلاعیه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۳۰ وزارت امور اقتصادی و دارایی نصاب‌های مقرر در خصوص کلیه واحدهای مشمول که سال مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۳/۱/۱ به بعد آغاز می‌شود، به ترتیب به بالغ ۲۰ میلیارد ریال و ۳۶ میلیارد ریال افزایش یافته است.

از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱۱

ماده ۲: هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می‌شود.

از کتاب ترمینولوژی حقوق دکتر محمدجعفر جعفری

لنگرودی

۱۱۶۳ - تخلف

مدنی - فقه:

الف) عدم ایجاد تعهد یا تأخیر انجام تعهد (مادهی ۴۴۴-۲۳۷ ق - م).

ب) ظهور خلاف آنچه که شرط شده (مادهی ۴۴۴-۲۳۵ ق - م) یا ظهور خلاف آنچه که توصیف شده است (مادهی ۴۱۰ ق - م).

حقوق اداری:

تجاوز مأمور دولت از مقررات اداری در حین انجام وظیفه. در همین معنی می‌گویند: تخلفات انضباطی (حقوق جزا) ارتکاب خلاف قانون در این صورت مرادف جرم است.

۱۱۶۵ - تخلف انضباطی

نقض مقررات صنفی به وسیله یک نفر از افراد آن صنف، مانند صنف قضات، وکلا، کارشناسان دادگستری و غیره. مرادف اصطلاح جرم انضباطی - تقصیر انضباطی است.

تخلف انضباطی مانند جرم جزائی صراحت و قاطعیت ندارد به همین جهت بی‌لیاقتی، عدم رعایت شئون صنفی نیز جرم انضباطی تلقی می‌شود. و نیز کیفر تخلف انضباطی

تناسب و ارتباط با شغل مرتکب تخلف دارد از قبیل توبیخ، تعلیق موقت، انفصال موقت یا دائم از شغل و غیره، برخلاف جرم جزائی که غالباً ارتباطی با شغل و حرفه مجرم ندارد مانند اعدام، حبس، جزای نقدی و غیره.

۱۳۹۵ - تقصیر

در لغت خودداری از انجام عملی با وجود توانایی صورت دادن آن عمل را گویند. در فقه غالباً به همین معنی بکار رفته است و مقابل آن قصور است که خودداری از انجام کاری با عجز از انجام آن کار را گویند. مناسب این معنی اصطلاح جهل تقصیری و جهل قصوری است.

در اصطلاحات جدید تقصیر را به جای Faute می‌گذارند (رک. تخطی).

مدنی:

ترک عملی که شخص ملزم به انجام آن است یا ارتکاب عملی که از انجام دادن آن منع شده است، قسمت نخست را تقریط و قسمت دوم را تعدی نامند و تقصیر اعم از تعدی و تقریط است (مادهی ۹۵۳ قانون مدنی). علامت تقصیر در حقوق مدنی این است که ضمانت اجرای آن جبران خسارت است.

جزا:

الف) ترک الزام قانونی که جزای آن مجازات باشد مادهی ۸ دادرسی کیفری.

ب) به معنی اخص در مقابل تدلیس بکار می‌رود و منحصر به بی‌احتیاطی و غفلت است. در معنی اول شامل عمد و غیر عمد می‌باشد.

ج) جنبه‌ی کوچک - مادهی ۷ قانون مجازات عمومی.

۱۴۰۱ - تقلب

مدنی:

عملی است حقوقی که مقصود فاعل آن عمل لطمه زدن به حقوق یا منافع دیگران یا نقض یک قانون است (ماده ۲۱۸ ق-م). در این معنی اصطلاح مزبور ترجمه‌ی Fraude می‌باشد (مادهی ۹۱-۹۳ قانون جزا و مادهی ۴۰۳ قانون دادرسی و کیفر ارتش).

هر وسیله (مادی و معنوی) که در زمینه اجرای تقلب بکار رود

وسيله متقلبانه نام دارد (ماده اول قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر، تبانی می‌کنند - مجموعه‌ی رسمی ۱۳۰۷ صفحه‌ی ۱۰).

۴۳۳۱ - قصور

فقه:

در مقابل تقصیر بکار رفته و عبارت است از ترک یک قانون الزامی بدون این که مسامحه‌ای در آن کرده باشد چنانکه کسی که تازه به تابعیت کشوری پذیرفته شده ممکن است از روی جهل به قانون امر قانونی را ترک و یا نهی قانونی را مرتکب شده باشد، این جهل از روی قصور است نه تقصیر (رک. جهل به قانون) در ذیل مادهی ۵۵۱ قانون آیین دادرسی مدنی مقنن به جای تقصیر، قصور را بکار برده است که البته این تقصیر است نه قصور.

